

AKTUALIOS TURKIJOS EKONOMINĖS INFORMACIJOS SUVESTINĖ

2023 m. spalio mėn.

PATEIKIAMOS INFORMACIJOS APIBENDRINIMAS				PASTABOS																																								
Bendra ekonominė informacija																																												
	26-Spalis-23	02-Lapkritis-23	Pokytis	TR Centrinis bankas, TCB kursas paprastai žemesnis nei rinkos																																								
1 EUR = ... TRY	29.7098	30.0503	1.1%																																									
1 USD = ... TRY	28.0807	28.3063	0.8%																																									
Borsa Istanbul (BIST-100 indeksas)	7.694	7.652	-0.5%																																									
<p>Spalio mėnesį vartotojų kainų indeksas (CPI) padidėjo 3,43 proc., o vidaus gamintojų kainų indeksas (D-PPI) – 1,94 proc. Vartotojų kainomis metinė infliacija buvo 61,36 proc., o vidaus gamintojų kainomis – 39,39 proc. Mažiausias CPI padidėjimas lyginant mėnesiais fiksuotas transporto sektoriuje (-0.18 proc.), toliau didėjimo eile: alkoholis ir tabakas +0.09; švietimas +0.29; laisvalaikis ir kultūra +2.26; namų apyvokos reikmenys, baldai +2.60; sveikatinimas +2.64; komunikacijos +2.67; kitos prekės ir paslaugos +3.08; maistas ir nealkoholiniai gėrimai +3.20; viešbučiai, kavinės ir restoranai +3.51; nekilnojamas turtas +7.54; apranga ir avalynė +13.73. Neigiamas dydis lyginant mėnesiais D-PPI fiksuotas elektros, dujų ir garo sektoriuje (-4.38) ir energijos (-2.86).</p> <p>CPI (%), 2023 spalio</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2023 spalio</th> <th>2022 spalio</th> <th>2021 spalio</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Pokytis per mėnesį</td> <td>3.43</td> <td>3.54</td> <td>2.39</td> </tr> <tr> <td>Pokytis lyginant su ankstesnių metų gruodžio mėn.</td> <td>55.00</td> <td>57.80</td> <td>15.75</td> </tr> <tr> <td>Metinis pokytis</td> <td>61.36</td> <td>85.51</td> <td>19.89</td> </tr> <tr> <td>Vidutinis pokytis per 12 mėn.</td> <td>54.26</td> <td>65.26</td> <td>17.09</td> </tr> </tbody> </table> <p>D-PPI (%), 2023 spalio</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2023 spalio</th> <th>2022 spalio</th> <th>2021 spalio</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Pokytis per mėnesį</td> <td>1.94</td> <td>7.83</td> <td>5.24</td> </tr> <tr> <td>Pokytis lyginant su ankstesnių metų gruodžio mėn.</td> <td>38.70</td> <td>96.74</td> <td>37.34</td> </tr> <tr> <td>Metinis pokytis</td> <td>39.39</td> <td>157.69</td> <td>46.31</td> </tr> <tr> <td>Vidutinis pokytis per 12 mėn.</td> <td>58.46</td> <td>122.93</td> <td>36.20</td> </tr> </tbody> </table>					2023 spalio	2022 spalio	2021 spalio	Pokytis per mėnesį	3.43	3.54	2.39	Pokytis lyginant su ankstesnių metų gruodžio mėn.	55.00	57.80	15.75	Metinis pokytis	61.36	85.51	19.89	Vidutinis pokytis per 12 mėn.	54.26	65.26	17.09		2023 spalio	2022 spalio	2021 spalio	Pokytis per mėnesį	1.94	7.83	5.24	Pokytis lyginant su ankstesnių metų gruodžio mėn.	38.70	96.74	37.34	Metinis pokytis	39.39	157.69	46.31	Vidutinis pokytis per 12 mėn.	58.46	122.93	36.20	TurkiyeGazetesi TUIK TUIK
	2023 spalio	2022 spalio	2021 spalio																																									
Pokytis per mėnesį	3.43	3.54	2.39																																									
Pokytis lyginant su ankstesnių metų gruodžio mėn.	55.00	57.80	15.75																																									
Metinis pokytis	61.36	85.51	19.89																																									
Vidutinis pokytis per 12 mėn.	54.26	65.26	17.09																																									
	2023 spalio	2022 spalio	2021 spalio																																									
Pokytis per mėnesį	1.94	7.83	5.24																																									
Pokytis lyginant su ankstesnių metų gruodžio mėn.	38.70	96.74	37.34																																									
Metinis pokytis	39.39	157.69	46.31																																									
Vidutinis pokytis per 12 mėn.	58.46	122.93	36.20																																									
<p>Ekonominio pasitikėjimo indeksas padidėjo 1,2 proc. (nuo 95,4 2023 m. rugsėjį iki 96,5 2023 m. spalį), tam turėjo įtakos vartotojų bei kai kurių sektorių (pramonės, statybos ir paslaugų) pasitikėjimo indeksų augimas.</p> <p>Vartotojų pasitikėjimo indeksas spalio mėn. toliau augo – padidėjo 4,4 % (nuo 71,5 2023 m. rugsėjį iki 74,6 2023 m. spalį). Pramonės sektoriaus pasitikėjimo indeksas 2023 m. rugsėjo–spalio mėn. padidėjo neįžymiai – 0,2 % (nuo 105,1 iki 105,3). Iš kitų sektorių pasitikėjimo indeksų tik mažmeninės prekybos pasitikėjimo indeksas sumažėjo 3,3 proc. (nuo 117,7 2023 m. rugsėjį iki 113,9 2023 m.</p>				TUIK																																								

spalį), tuo tarpu statybų sektoriaus pasitikėjimo indeksas per mėnesį padidėjo 0,9 proc. (nuo 88,3 iki 89,1), paslaugų – 0,5 proc. (nuo 113,0 iki 113,6).	
TR Centrinis bankas 10.26 dar kartą padidino palūkanų normą – šį kartą iki 35%. Tai jau penktas kėlimas šiais metais – birželio mėnesį palūkanų norma buvo pakelta 6.5% iki 15%, liepos mėnesį dar 2.5% - iki 17.5%, rugpjūčio – iki 25%, rugsėjo – 30%. Prognozuojama, kad palūkanų norma ir toliau bus didinama - 2023 m. gale pasieks 40 proc., o 2024 m. antrąjį ketvirtį – 45 proc.	
Turkijos kredito rizikos apskaitimo lygis, kuris gegužės mėnesį siekė 700 bazinių punktų, lapkričio 3 d. fiksuotas 365 lygyje ir yra žemiausias per pastaruosius du metus.	AnadoluAjansi
Atsižvelgiant į planuojamą 65 proc. metinę infliaciją, paskelbta apie planuojamą mokesčių, rinkliavų ir baudų indeksavimą – nekilnojamojo turto mokestis, motorinių transporto priemonių mokestis bus indeksuotas +58,46 proc., mobilaus telefono registracijos mokestis kils iki 31692 TL, bauda už raudono šviesoforo signalo nepaisymą - iki 1506 TL, bauda už parkavimą neleistinoje vietoje – iki 690,89 TL. TR Prezidentas turi teisę padidinti arba sumažinti nustatytus mokesčius iki 50 proc., jei Prezidentas teise pakoreguoti rinkliavas nepasinaudos, nustatyti tarifai įsigalios 2024 m. sausio 1 d.	TurkiyeGazetesi
Ketvirtojoje TR CB infliacijos ataskaitoje skelbiama, kad 2023 m. numatoma 65 proc. infliacija (prognozė padidinta +7 proc.). Taigi Centrinio banko prognozė buvo padidinta ir prilygsta Vidutinės trukmės programoje (plačiau žr. rugsėjo mėn. ataskaitoje) prognozuotam dydžiui. Taip pat prognozuojama, kad liepos-gruodžio mėn. infliacija sieks 37,76 proc.. Kadangi valstybės tarnautojų darbo užmokestis ir pensijos yra reguliariai indeksuojamos, planuojama, kad mažiausias valstybės tarnautojo darbo užmokestis sudarys 32 906 TL, o valstybės tarnautojo pensija didės iki 14 182 TL. Mažiausia samdomo darbuotojo ar individualiai dirbusio asmens pensija, kuri dabar yra 7500 TL, padidės iki 10 332 TL. Pradėtas minimalios algos didinimo skaičiavimas. Minimalaus darbo užmokesčio nustatymo komisija posėdžiaus pirmąją gruodžio savaitę, po pasirengimo lapkritį. Komisija nustatys minimalų darbo užmokestį, kuris bus taikomas privačiame sektoriuje 2024 m., didinimo norma bus nustatyta atsižvelgiant į infliacijos rodiklius. Manoma, kad minimalus atlyginimas bus nuo 15 000 iki 17 000 TL.	Turkiyegazetesi
Eksportas iš Egėjo jūros regiono per 10 mėnesių 2023 m. sudarė 25.8 mlrd. USD (praktiškai tolygus 2022 m. analogiško periodo rodikliams – Izmiro dalis sudarė 14.23 mlrd. USD, Manisa – 4.57 mlrd. USD, Denizli – 3.52 mlrd. USD). Eksportas iš Juodosios jūros regiono per 10 mėnesių 2023 m. augo 3 proc. ir pasiekė 1.2 mlrd. USD (~883 mln. iš Trabzono, ~187 mln. iš Rize, ~53 mln. USD iš Artvino ir ~40 mln. iš Gumushane). Lazdyno riešutai užėmė pirmąją vietą regiono eksporte su ~445 mln. USD, toliau jūros ir gyvulininkystės produktai - ~183 mln. USD, švieži vaisiai ir daržovės - ~174 mln. USD, metalai – ~134 mln. USD, chemikalai ir jų gaminiai – ~36 mln. USD.	AnadoluAjansi AnadoluAjansi Lyginamasis pokytis lyginant su 2022 m. analogišku periodu
Pramonės sektorius	
Kocaeli (TR) duris atvėrė atnaujinta Ford Otosan automobilių gamykla – į renovaciją investuota 2 mlrd. eurų (rekordinė investicijų suma į automobilių gamybą Turkijoje). Skelbiama, kad gamykloje yra įdiegta daug inovacijų ir gamykla ženkliai prisidės prie perėjimo link komercinių automobilių elektrifikavimo. Teigiama, kad ¼ Ford Otosan komercinių automobilių yra eksploatuojami būtent Europoje. TR Pramonės ir Technologijų ministras gamyklos atidarymo metu teigė, kad TR šiuo metu kalba su daugeliu automobilių gamintojų dėl	AnadoluAjansi

investicijų TR. Ministras pažymėjo, kad DI technologijos pradėjo automobilių pramonės transformaciją, panašiai kaip tai įvyko su bepiločiais.	
Tuo tarpu Sakarijos apskrityje paleista naujos kartos Toyotos C-HR PHEV gamybos linija. Dar šiais metais ketiniam pagaminti iki 5 000 vnt., 2024 m. - 140 000 vnt.	AnadoluAjansi
Inovacijos	
TR Kartono pakuočių pramonės asociacijos vadovas teigė, kad sektoriaus įmonės nuo 2020 m. patyrė didžiulių iššūkių su žaliavomis, be to, stiprėjant žaliajam kursui, gamintojai vis daugiau žvalgosi į kitus augalinės kilmės pluoštus. Asociacijos teigimu, kartono pakuočių gamybos sektorius ir dabar užima vietą pasaulinėje eksporto rinkoje (1.3 mlrd. USD), bet planuojama, kad vystantis e-prekybai sektorius sparčiai augs ir pasieks 10 mlrd. per ateinančius 3 m.	AnadoluAjansi
Antalijos <i>Alaaddin Keykubat</i> universiteto biojvairovės tyrimų departamentas atlieka tyrimą, kurio tikslas gerinti didinti šiltnamyje auginamų augalų kokybę ir derlingumą. Tyrimo metu pastatyti du šiltnamiai, kurie yra degti mėlyna danga (efektyviau vyksta fotosintezės procesas), o viduje įrengti kamanių lizdai.	AnadoluAjansi
Trakijos žemės ūkio tyrimų institute per 7 metus buvo sukurtos 5 ryžių veislės, atsparios marui, kuri yra viena iš daugiausiai žalos pasėliams darančių ligų.	AnadoluAjansi
Turizmo sektorius	
2023 m. III ketv. turizmo pajamos siekė 20,2 mlrd. USD (+13.1). 83,5% šių pajamų (neįskaitant išlaidų, susijusių su GSM tarptinkliniu ryšiu ir priplaukų paslaugomis) gauta iš užsieniečių, o 16,5% – iš užsienyje gyvenančių Turkijos piliečių. Vidutinės turistų, atvykusių į Turkiją, išlaidos 2023 m. III ketv. buvo 902 USD vienam asmeniui (+5,9%). 2023 m. III ketv. turistų skaičius išaugo 7,6 proc. ir siekė beveik 22,3 mln., o bendrai 2023 m. sausio–rugsėjo mėnesiais sudarė 45,2 mln. Kita vertus, Turkijoje gyvenančių ir užsienyje besilankančių Turkijos piliečių išlaidos 2023 m. III ketv. pasiekė 1,9 mlrd. USD, (+74,8 proc.). Turkijos pilietis, besilankydamas užsienyje, vidutiniškai išleido 649 USD. Turkijos piliečių, apsilankiusių užsienyje, 2023 m. III ketv. skaičius siekė apie 3 mln. (+43,7 proc.).	TUIK Lyginamasis pokytis su 2022-3Q
Logistika	
2023-11-15 įvyks viena didžiausių regiono logistikos parodų - Logitrans, International Transport Logistics Exhibition 2023 .	
Energetika	
Prognozuojama, kad iki 2028 m. Turkijos vėjo jėgainių generuojamos elektros energijos pajėgumai pasieks 18 000 MW (dabar 11 700), saulės jėgainių – 30 000 MW (dabar 11 350). Planuojama, kad bendras generuojamos elektros energijos kiekis per 5 metus pakils 27 proc. ir pasieks 136 000 MW (dabar 106 800). Bene, prognozėje taip pat pažymima, kad ženkliai augs ir elektros energijos paklausa – iki 430 TWh (dabar 325), iš jų tik 270 TWh (apie 50 proc. iš atsinaujinančių šaltinių ir apie 15 proc. iš dujų) planuojama pagaminti šalies viduje. Taip pat planuojama didinti saugojimo talpyklas: dujų – iki 13 mlrd. m ³ (dabar 5.8 mlrd. m ³), elektros energijos – iki 5 000 MW (dabar 0).	TR energijos ir gamtos išteklių ministerija
Žemės ūkio sektoriui aktuali informacija	
2024-01-30 – 2024-02-03 įvyks viena didžiausių TR tarptautinė žemės ūkio, gyvulininkystės ir paukštininkystės paroda Agroexpo Izmiere.	https://en.agroexpo.com.tr/

Lietuvos ambasada Turkijos Respublikoje

AKTUALIOS TURKIJOS EKONOMINĖS INFORMACIJOS SUVESTINĖ

2023 m. spalio mėn.

Įsigaliojo Turkijos maisto kodeksas, kuriame nustatomos leidžiamos teršalų, patenkančių į maistą tiek iš aplinkos, tiek gamybos metu, normos.			
Kita ekonominiam bendradarbiavimui aktuali informacija			
Artimiausio pusmečio pagrindinės tarptautinės parodos			TOBB
2023-11-11	Eurasia Door 2023 / Eurasia Glass 2023 / Eurasia Window 2023	Stambulas/ Tüyap parodų centras	
2023-11-15	Logitrans	Stambulas/ Dr. Mimar Kadir Topbaş parodų centras	
2023-11-22	Growtech 2023	Antalija/ Antalijos parodų centras	
2023-12-13	41. International Istanbul Maternity Industry Expo	Stambulas/ Stambulo parodų centras	
2024-01-30	Agroexpo (agriculture, livestock and poultry)	Izmiras/ Izmiro parodų centras	
Pilnas parodų sąrašas			
Tradicinis lapkričio išpardavimų savaitgalis Turkijoje skaitmeninėse platformose tęsis visą lapkričio mėnesį, kad būtų išvengta daugiamilijoninėje šalyje per didelio logistikos tinklo apkrovimo bei vartotojų skundų dėl vėluojančio prekių pristatymo.			Anadolujansi